

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Rozvoj vzdělávání žáků karvinských základních škol
v oblasti cizích jazyků“**

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.1.07/02.0162

ZŠ	Karviná – Nové Město, tř. Družby 2383
Určeno pro	9. ročník
Sekce	základní
Předmět	Dějepis
Téma / kapitola	Vývoj Třetí říše
Zpracoval (tým 1)	Tým tematických 3 - Dějepis
Datum zpracování	24. dubna 2011

Obsah:

1	VÝVOJ TŘETÍ ŘÍŠE.....	3
1.1	POJEM TŘETÍ ŘÍŠE	4
1.2	PŘEVZETÍ MOCI NACISTY	4
1.3	ZMĚNY V HOSPODÁŘSTVÍ PO NÁSTUPU NACISTŮ K MOCI.....	5
1.4	ANTISEMITISMUS	5
1.5	TŘETÍ ŘÍŠE A KULTURA	5

1 Vývoj Třetí říše

V této kapitole se dozvíte:

- Proč se používá pojem „třetí“ říše,
- Co bylo oporou Hitlerovy moci,
- Co je svastika

Budete schopni:

- Vysvětlit pojem „třetí říše“;
- Pojmenovat změny v Německu po nástupu Hitlera k moci.

Klíčová slova této kapitoly:

Třetí říše, svastika

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly:

1 hodina

Pojem Třetí říše

Třetí říše je označení nacistického Německa. Nacisté vládli v Německu v letech 1933 – 1945. Použití názvu mělo čistě ideologický charakter a název Třetí říše nebyl během Hitlerovy vlády nikdy oficiální. Nacisté nazývali Německo Třetí říší v návaznosti na bismarckovskou **druhou říši**, která vznikla v roce 1871 ve Versailles a jejím prvním císařem byl korunován pruský král Vilém 1., a **první Svatou říši římskou**, která vznikla za vlády Oty 1. roku 962 a trvala do roku 1806, o její zánik se největší měrou přičinil Napoleon Bonaparte. Chtěla se tak ztotožnit s údajně lepší minulostí. Pojem Třetí říše se používal pro označení Německa jen velmi krátce, neboť už od roku 1938 po připojení Rakouska byl upřednostňován pojem „**Velkoněmecká říše**“ (Großdeutsches Reich) a v červenci 1939 ministerstvo propagandy doporučilo pojem „Třetí říše“ nepoužívat. Důvodem byly posměšky odpůrců režimu, kteří Hitlerovu tisíciletou říši parodovali jako čtvrtou říši, a nacistickému vedení vadilo i náboženské pozadí Svaté říše římské. Úřední název Německa byl celou dobu „Německá říše“ či „Velkoněmecká říše“, po skončení války se však pojem „Třetí říše“ vžil jako běžné označení Německa pro celé nacistické období.

Hákový kříž – svastika – znamení kříže užívané již ve starověku (Indové, Egypťané) pro různá kultovní znamení, také k výzdobě nádob nebo staveb, později u národů středověkých. Obrazec převzala NSDAP, po roce 1933 se stal státním symbolem Německa, byl užíván také na uniformách, písemnostech, na budovách a jako součást státní vlajky.

1.1 Převzetí moci nacisty

Období německých dějin označované jako „Třetí říše“ začíná v lednu 1933, kdy po volbách do říšského sněmu prezident jmenoval **A. Hitlera říšským kancléřem**. Ihned po nástupu k moci začal Hitler likvidovat všechny prvky demokracie. Byl rozpuštěn Říšský sněm, nacistické oddíly SA (Sturmabteilungen - úderné oddíly) rozpoutaly teror proti Hitlerovým odpůrcům, zvláště komunistům a sociálním demokratům. Na jaře byla zakázána komunistická a sociálně demokratická strana, později i všechny další politické strany kromě NSDAP.

Násilí nebyli vystaveni pouze protivníci nacistů, Hitler se obrátil také proti vlastním stoupencům, představujícím v nacistické straně levé, sociálně laděné křídlo. Navíc si

jednotky SA nárokovaly mnohem vyšší postavení, než jim chtěl Hitler přiznat. SD Proto Hitler spolu se svými nejbližšími spolupracovníky připravil plán likvidace nepohodlných nacistů. Čistka, tzv. *noc dlouhých nožů*, proběhla 30. června 1934. Elitní nacistické *jednotky SS* (Schutzstaffeln – ochranné oddíly) povraždily na tisíc příslušníků SA.

Příslušníci *SS*, zpravodajská služba nacistické strany *SD* (Sicherheitsdienst) a tajná policie (*gestapo*) se stali oporou Hitlerova režimu. Když v roce 1934 zemřel prezident Hindenburg, Hitler se postavil do čela německého státu jako „vůdce a říšský kancléř“. Tím bylo převzetí moci nacisty dokončeno.

1.2 Změny v hospodářství po nástupu nacistů k moci

Nacisté v Německu zavedli systém řízeného hospodářství. Omezili pohyb pracovních sil, rozpustili odborové organizace, nezaměstnaní mohli pracovat na státních zakázkách (např. stavba dálnic). Hlavním cílem Hitlera bylo vybudovat novou německou *armádu*, proto se stát soustředil na *zbrojní výrobu*. Aby byla zajištěna soběstačnost Německa, začal režim využívat také místní surovinové zdroje a podporovat zemědělce, kteří měli zajistit dostatek potravin pro případ války.

1.3 Antisemitismus

Typickým rysem nacistického režimu byl, kromě odporu k demokracii, vyvyšování vůdce a německého národa, také vypjatý *rasismus*. Sílu nenávisti pocítili především němečtí *Židé*, kteří byli již od 19. století jazykově a kulturně asimilovaní. Postavení Židů se zhoršovalo postupně. Nejprve byli připraveni o řadu občanských práv. Na podzim roku 1935 vyhlásil Hitler na shromáždění v Norimberku nové protižidovské zákony. Tyto takzvané *norimberské zákony* zbavovaly občanství každého, kdo nemohl prokázat „árijský nebo druhově podobný původ“. Zakázána byla smíšená manželství i pohlavní styk árijců s Židy.

Vrcholem protižidovského tažení se stala v listopadu 1938 tzv. *křišťálová noc*, během níž byly nacisty vypáleny synagogy, vyrabovány židovské obchody a mnoho Židů povražděno. Desetitisíce Židů byly uvězněny v koncentračních táborech, ostatní se museli podrobit dalším diskriminujícím opatřením. Obdobně se později postupovalo i vůči jiným „podřadným“ rasám či etnikům, např. proti Romům.

1.4 Třetí říše a kultura

Obětí nacistického režimu byli také umělci a vědci, kteří nesouhlasili s diktaturou. Řada z nich odešla raději do emigrace – Thomas Mann, Berthold Brecht, Erich Maria

Remarque, Albert Einstein. V Německu bylo vše, co neodpovídalo nacistické představě o kultuře, zakázáno. Knihy „závadných“ autorů byly páleny na ulicích, z galerií musela zmizet díla impresionistů, futuristů a kubistů.

1. Vysvětli, proč se říká „třetí“ říše.
2. Kdy začíná období třetí říše?
3. Jaký byl oficiální název Německa?
4. Co je svastika?
5. Jakou funkci zastával A Hitler?
6. Co bylo oporou Hitlerova režimu?
7. Jaká byla hospodářská politika Německa?
8. Jak se projevoval německý antisemitismus?
9. Jak doplácela na režim kultura?

Literatura:

Mandelová, H.: Dějiny 20. století, Dialog, Liberec 2005

Kvaček, R. a kol.: Dvacáté století o sobě, dějiny v dokumentech, Dialog, Liberec 2005

Černej, P. a kol.: Dějepis pro střední odborné školy, SPN, Praha 2006

Jančík, D.: Dějiny moderní doby, Fortuna, Praha, 1997

Charvát, J.: Dějiny novověku IV., SPN Praha 1974